

Gerard Kramer

Naar gewoonte

WoordStudie

-

Deze WoordStudie is gewijd aan een heel gewoon woord, namelijk het woord 'gewoonte' (Gr. ethos). Dit vooral door Lucas gebruikte woord komt al voor in het klassieke Grieks, en daar betekent het 'gewoonte', 'gebruik' of een specifiek 'religieus gebruik', cultische verordening', 'wet'.

Het Nieuwe Testament

Ook in het Nieuwe Testament komen we bovengenoemde betekenissen tegen:

- Alleen Lucas vertelt ons over de Heer Jezus het volgende: 'En Hij ging naar buiten en vertrok naar zijn *gewoonte* naar de Olijfberg; ook de discipelen volgden Hem' (22:39). Dit betekent niet dat de Heer daar sliep als Hij in Jeruzalem verbleef, maar dat het deze bergtop was waar Hij de gewoonte had om te bidden wanneer Hij in Jeruzalem was. Het is hier dus niet een door de Joodse gemeenschap ingestelde gewoonte, maar een op God gerichte gewoonte die de Heer Zelf had.
- In Handelingen 25:16 citeert Lucas de stadhouder Festus, die tegenover Agrippa verklaarde: 'Ik antwoordde hun dat Romeinen niet [de] *gewoonte* hebben een mens bij wijze van gunst uit te leveren voordat de beschuldigde de beschuldigers vóór zich heeft en gelegenheid tot verdediging tegen de aanklacht heeft'. Hier betreft het meer een gebruik, zonder religieuze context.

Religieuze samenhang

In de volgende teksten wordt 'gewoonte' (soms is het woord vertaald met 'zede' of 'gebruik') duidelijk wél in een religieuze samenhang gebruikt:

- Lucas 1:9 'dat hij naar de *gewoonte* van het priesterschap door het lot werd aangewezen om te reukofferen';
- Lucas 2:42 'En toen Hij twaalf jaar was geworden en zij volgens de *gewoonte* van het feest waren opgegaan';
- Johannes 19:40 '(...) zoals de Joden de *gewoonte* van begraven hebben';
- Handelingen 6:14 'want wij hebben Hem horen zeggen dat deze Jezus de Nazoreeër deze plaats zal afbreken en de *zedes* veranderen die Mozes ons heeft overgeleverd';
- Handelingen 15:1 'En sommigen die waren gekomen van Judea, leerden de broeders; Als u niet wordt besneden naar het *gebruik* van Mozes, kunt u niet behouden worden';
- Handelingen 26:3 'vooral omdat u een kenner bent van alle *gebruiken* alsook twistvragen onder de Joden';
- Handelingen 28:17 'Mannen broeders, hoewel ik niets heb gedaan tegen het volk of de voorvaderlijke *gebruiken*, ben ik als gevangene uit Jeruzalem overgeleverd in de handen van de Romeinen'.

Mogelijk is 'gewoonte' in Hebrreeën 10:25 een ironische aanduiding van een verkeerde religieuze gewoonte: 'En laten wij onze eigen bijeenkomst niet verzuimen, zoals sommigen *gewoon* zijn, lett. 'de *gewoonte* hebben'.

Niet-religieuze samenhang

Een m.i. niet-religieuze samenhang zien we in Handelingen 16:21, waar Paulus en Silas verweten wordt dat zij '*gebruiken* verkondigen die wij niet mogen aannemen of doen, daar wij Romeinen zijn'.

Persoonlijke gewoonten

Er bestaat ook nog een met het hierboven besproken zelfstandig naamwoord samenhangend werkwoord (Gr. *eiootha*) dat vooral een persoonlijke gewoonte lijkt aan te duiden. Het heeft de betekenis 'gewoon / gewend zijn', 'de gewoonte hebben'. Het betreft de volgende plaatsen:

Matteüs 27:15 'Nu was de stadhouder op [elk] feest gewoon de menigte één gevangene los te laten, die zij wilden';

Marcus 10:1 '(...) en zoals Hij gewoon was, leerde Hij hen weer'.

Op basis van dit werkwoord is de woordgroep 'naar zijn gewoonte' (Gr. *kata to eioothos autoo*) gevormd, die slechts tweemaal voorkomt:

Lucas 4:16 'En Hij kwam in Nazaret waar Hij was opgevoed en ging naar zijn gewoonte op de dag van de sabbat naar de synagoge';

Handelingen 17:2 'En volgens zijn gewoonte ging Paulus bij hen binnen en drie sabbatten lang onderhield hij zich met hen uit de Schriften'.

Slotvraag

Hoe staat het met onze persoonlijke gewoonten? Goed om ze eens tegen het licht te houden. Zijn ze religieus bepaald, oftewel gevormd door onze omgang met de Heer, met de Schrift? Of leven we maar een beetje gedachteloos? Dat is geen goede gewoonte!

Oude Sporen 2015

